

LIBRIS

We know
books

Coordonatoare Corint Fiction

ANA ANTONESCU

PATRICK deWITT

OMUL
care
IUBEA
CĂRȚILE

Traducere din limba engleză de
Mihaela Sofonea

CORINT
FICTION

când aclamațiile i-au pătruns în minte. Jocul de cuvinte inerent¹ l-a făcut să râdă instantaneu și a tras o mare gură de apă, ceea ce l-a împins să se înalțe ca o balenă care iese din ocean. Și-a tras capul înapoi ca să tușească; apa i-a țâșnit din gură de parcă ar fi fost confetti, iar mărul a zburat prin încăperea într-un arc amplu și încântător, înainte de sălta pe linoleum, rostogolindu-se printre picioarele scaunului lui Jill și dispărând sub o masă. Copiii costumați s-au repezit după măr ca și când ar fi fost o comoară sau un totem care, pentru a-l poseda, chiar și pentru scurt timp, merita un sacrificiu personal enorm.

CUPRINS

Capitolul 1: 2005–2006	7
Capitolul 2: 1942–1960	73
Capitolul 3: 1945.....	200
Capitolul 4: 2006.....	299

¹ În original, jocul merelor săltărețe se numește *bobbing*, de la *to bob*, „a sălta”, și se joacă de obicei de Halloween (n. tr.).

Capitolul 1

2005-2006

În dimineața zilei în care Bob Comet a venit prima oară la Centrul pentru Seniori Gambell-Reed, s-a trezit în casa lui de culoarea mentei, în Portland, Oregon, într-o stare de dezamăgire din pricina unui vis întrerupt. Visase din nou Hotelul Elba, un loc de pe coastă de mult dispărut, pe care îl vizitase la vârsta de unsprezece ani, la mijlocul anilor 1940. Bob nu avea o ținare de minte prea grozavă și se minuna întruna că putuse să păstreze o imagine atât de vie a acelui loc, deși trecuseră atâția ani. Și mai surprinzătoare era emoția care însoțea imaginile; acest vis îi inunda întotdeauna creierul cu substanța ce anunța debutul unei iubiri romantice profunde, deși nu cunoscuse acea experiență pe durata șederii sale la hotel. Stătea întins în pat acum, zăbovind asupra sentimentului de iubire care se îndepărta de el.

Bob s-a ridicat și, cu capul înclinat, a rămas uitându-se în gol. Era un bibliotecar aflat la pensie, în vârstă de șaptezeci și unu de ani, și nu unul nefericit. Era sănătos și își petrecea zilele citind, gătind, mâncând, dereticând și plimbându-se. Adesea se plimba kilometri întregi și pornea fără să aibă vreo destinație anume în minte, alegându-și rutele la întâmplare, în funcție de vreun sunet potențial promițător sau

de vreo imagine promițătoare care apărea pe vreo stradă posibil interesantă. Odată, asistase la un incendiu care izbucnise într-un apartament în centru; brigada de pompieri salvase un bebeluș pe o fereastră de la ultimul etaj, iar mulțimea de pe trotuar a izbucnit în aplauze și în plâns, iar acest lucru a fost extrem de palpitant pentru Bob. Altădată, în districtul din sud-est, se uitase la un bărbat cu mințile rătăcite care smulgea cu furie florile din straturile aflate în fața unei clinici veterinare, în timp ce câinii îl priveau pe fereastră, lungindu-și gâturile și lătrând ofenșați. În cele mai multe zile nu prea avea la ce să se uite sau despre ce să vorbească, dar era întotdeauna plăcut să se miște și să se afle printre oameni, chiar dacă nu interacționa decât cu o singură persoană. Nu avea niciun prieten, propriu-zis; telefonul său nu suna și nu avea familie, iar dacă bătea cineva la ușă, era doar vreun agent comercial; însă absența aceasta nu-l deranja și nu tânjea deloc după companie. Bob renunțase de multă vreme la ideea de a cunoaște pe cineva sau de a fi cunoscut. Comunica, parțial, cu lumea plimbându-se prin ea, dar în mare măsură citind despre ea. Bob citise numai romane, cu abnegație, din copilărie până în prezent.

În ziua aceea, Bob mâncase și ieșise pe ușă înainte de nouă dimineața. Se îmbrăcase în ton cu prognoza meteo, însă aceasta se înșelase, așa că Bob ieșise în lume nepregătit pentru frig și umezeală. Îi plăcea să iasă când era urât afară, dar numai dacă era echipat corespunzător; mai ales, nu-i plăcea să aibă mâinile reci, cum se întâmpla acum, așa că a intrat într-un 7-Eleven, turnându-și o ceașcă de cafea și zăbovind lângă standul de ziare, încălzindu-se, descifrând o știre sau alta din titlurile ziarelor. Casierul era un băiat de douăzeci de ani, prietenos, dar distras de o femeie care

stătea în spatele magazinului, privind un rând de uși de sticlă, dincolo de care se aflau băuturile răcoritoare. Purta un trening roz, teniși de un alb strălucitor, o șapcă de baseball cu plasă la ceafă și o pereche de ochelari de soare întunecați, și stătea neclintită ca o statuie. Era o ținută potrivită pentru un copil sau un adolescent, dar femeia avea o claiă de păr alb și creș ieșind de sub șapcă și să tot fi avut șazezici sau șaptezeci de ani. Casierul părea îngrijorat, iar Bob a întrebă în șoaptă:

— Totul în regulă?

— Nu cred, i-a răspuns casierul tot în șoaptă. Vreau să zic, nu pare să fi luat ceva și are hainele curate. Dar se uită la băuturile energizante de patruzeci și cinci de minute și mi-e teamă să nu facă vreo criză.

— Ai încercat să vorbești cu ea?

— Am întrebat-o dacă o pot ajuta cu ceva. Nu mi-a răspuns.

— Vrei să mă duc să încerc și eu?

— Dacă o ia razna?

— Ce vrei să spui prin „o ia razna”?

— Niște lucruri despre care nici măcar nu pot vorbi într-o conversație decentă. Iar polițiștii nu vor veni decât dacă este la mijloc o armă. Știi în câte moduri poți s-o iei razna fără o armă? Pur și simplu într-un milion de feluri.

Pe tot parcursul discuției, cei doi se uitau la femeie. Bob a zis:

— Mă duc să vorbesc cu ea.

— OK, dar dacă începe s-o ia razna, poți să încerci s-o scoți pe ușă?

Casierul a întins brațele, ca și când ar fi înlănțuit pe cineva.

— Odată ajunsă în parcare, nu mai e responsabilitatea mea.

Bob s-a îndreptat spre silueta în roz, fredonând inofensiv, atât pentru a-și anunța sosirea, cât și pentru a da impresia că era om bun.

— Oh, bună, a spus el, ca și când tocmai ar fi observat-o stând acolo.

Ea nu a reacționat în niciun fel sesizabil, trăsăturile ei fiind ascunse sub șapcă, păr și ochelari de soare.

— Este totul în regulă astăzi, doamnă? Vă pot ajuta cu ceva?

Nicio reacție. Bob aruncă o privire către casier, care își atinse umărul, sugerându-i prin gestul său că ar trebui să o scuture pe femeie. Bob nu a scuturat-o, dar și-a pus mâna pe umărul ei; în clipa în care a atins-o, aceasta s-a activat, ca un robot care prinde viață, îndepărtându-se de Bob, înaintând hotărâtă pe culoar și ieșind din magazin. Bob s-a uitat după ea.

— Acum ce să fac? l-a întrebat pe casier.

— Nu știu! a răspuns acesta.

Era bucuros că femeia își luase tălpășița, dar și mulțumit că se întâmplase ceva interesant.

Bob i-a spus:

— O s-o urmăresc, și a ieșit din magazin.

A mers în urma femeii, la o distanță de zece pași, sorbind din cafea, observând cât de încet înainta. I-au trebuit nu mai puțin de cinci minute să parcurgă un cvartal, moment în care femeia a înmărmurit din nou, de data aceasta într-o stație de autobuz, stând în afara adăpostului de sticlă și uitându-se la banca goală dinăuntru. A început să plouă, iar treningul femeii s-a umezit. Când a început să

tremure, Bob s-a apropiat și i-a așezat haina lui pe umeri. Dar în curând și el tremura și era ud; când o mașină de poliție a oprit la semafor, Bob a fluturat din mână spre polițist, ca să-i atragă atenția. Polițistul a fluturat și el înapoi și a luat-o din loc.

Bob s-a adăpostit în stația de autobuz, cu fața spre femeie. Cafeaua din mână i se răcise și și-a dat seama că nu o plătitise. Hotărâse că plimbarea îi fusese distrusă și că va renunța la haină și va lua un taxi spre casă, când a observat un cartonaș laminat atârând de un șnur la gâtul femeii. A dat ocol adăpostului și, înclinându-se ușor, a început să cerceteze cartonașul. Era o fotografie a femeii, cu ochelari de soare și șapcă, iar sub poză scria: *Numele meu este CHIP și locuiesc la CENTRUL PENTRU SENIORI GAMBELL-REED*. Dedesubt se afla o adresă, iar sub aceasta era imaginea unei clădiri impunătoare în stil Craftsman¹, cu detalii medievale – un turn cu giruetă și o verandă circulară. Bob a recunoscut clădirea din plimbările sale și a spus:

— Cunosc locul acesta. Aici locuiești? Te cheamă Chip?

S-a decis pe loc că avea să o ducă pe Chip la adresă.

O luă cu blândețe de braț, îndreptându-se spre centru. La fiecare zece sau cincisprezece pași, ea se oprea și gemea, dar nu opunea cine știe ce rezistență și astfel au înaintat cu chiu cu vai, înfruntând vremea rea. Ea voia să între în fiecare magazin pe lângă care treceau, așa că Bob a trebuit să-i corecteze drumul în mod repetat; de fiecare dată când făcea asta, femeia se crispa și scotea noi gemete.

¹ Stil arhitectural american inspirat de mișcarea *Arts and Crafts*, care încorporează elemente de design de la începutul secolului XX, caracterizat, printre altele, de predominanța lemnului ca material de construcție (n. tr.).

— Îmi pare rău, Chip, i-a spus. Aș vrea să ne putem opri ca să ne uităm prin vitrine, dar își vor face griji pentru tine și nu vrem să-și facă griji, nu-i așa? Nu, hai să ne continuăm drumul, aproape că am ajuns.

În curând se zărea Centrul pentru Seniori Gambell-Reed. Bob trecuse pe lângă clădire nu de puține ori, adesea întrebându-se ce era, mai exact. Stătea cățărâtă pe o colină, dominându-și vecinii care o flancau și semănând foarte mult cu imaginea clișeizată a unei case bântuite. Nu exista nicio firmă care să-i indice destinația, dar în față erau parcate de obicei autobuze care veneau de la spital și ambulante, și o cale de acces pentru scaune cu roțile urca în zigzag de pe trotuar până la intrare. Bob a condus-o pe Chip pe acolo, cercetând centrul în timp ce urcau. Semăna, și-a dat el seama, destul de mult cu Hotelul Elba; și, deși Bob nu credea în supranatural, nu s-a putut abține să nu se minuneze de similitudinea dintre cele două clădiri și de legătura cu visul lui din dimineața aceea.

Ușa de la intrare era o barieră impunătoare din metal vopsit în verde și din sticlă blindată, și era încuiată. Bob a sunat la interfon, iar ușa a scos un bâzâit, apoi s-a auzit un clic și s-a deschis încet. Chip a intrat de bunăvoie, dispărând după un colț, în timp ce Bob a rămas nemișcat, așteptând să vină cineva să-l întâmpine în prag; dar nu a venit nimeni și, după o pauză lungă și apăsătoare, ușa a început să se închidă lent. Era pe cale să se întoarcă și să plece, când s-a auzit strigând din spatele lui o voce bărbătească răsunătoare: „Ține ușa aia!” Vocea era atât de convingătoare, că Bob a reacționat fără să gândească, blocând ușa cu piciorul drept, care i-a fost izbit cu atâta violență, încât abia dacă și-a putut ascunde durerea. Ușa a ricoșat și s-a deschis din nou. Între

timp, proprietarul vocii, un bărbat anormal de mare, adică înalt, spătos și corpulent, într-un scaun electric cu roțile anormal de mari, se îndrepta în mare viteză către Bob, cu o expresie de certitudine oțelită în ochii injectați. Când a trecut valvârtej pe lângă Bob, intrând în centru, și-a atins borul beretei anormal de mari, în semn de salut. În aceeași clipă în care a intrat bărbatul, s-a auzit strigătul unor voci nevăzute, un salut funest, batjocoritor, reluarea plină de vioieșie a unui dialog anterior, ca și cum noile dovezi strânse peste noapte ar fi modificat o dispută anterioară.

— Prr-prr-prr, a zis bărbatul, fluturându-și mâna cât o lopată ca să domolească zgomotul și îndreptându-și scaunul spre centrul încăperii.

O femeie de patruzeci și ceva de ani, în uniformă medicală de un verde-deschis și un cardigan bej, s-a apropiat de Bob. L-a întrebat dacă îl putea ajuta cu ceva, iar Bob i-a explicat că o adusese pe Chip înapoi. Femeia a dat din cap că înțelegea, dar nu părea prea impresionată de faptul că Chip umblase de capul ei sau că fusese readusă la centru în siguranță. S-a prezentat drept Maria, iar Bob i-a zis că el este Bob. Când ușa a început să se închidă, Maria s-a tras înapoi, cu mâna ridicată în aer într-un gest neutru de rămas-bun. Însă, în acel moment, Bob s-a surprins atât pe el, cât și pe Maria, schiopătând rapid în interiorul centrului. A rămas acolo gâfâind ușor, în timp ce Maria se gândea dacă ar trebui sau nu să cheme paza.

Lui Bob i-a plăcut de Maria numaidecât. Părea deprinsă cu nerozia lumii, având ceva din atitudinea dubitativă și critică a unei pisici, dar pe ea se citea totodată și acea predispoziție felină care spunea: surprinde-mă. Bob și-a dat seama

— De ce nu?

— Nu știi. Chiar nu știu. Am avut una, cândva.

— Și ți-a ajuns una?

— Așa cred.

— Ești văduv?

— Divorțat, a zis Bob.

— Și când ți-ai recăpătat... libertatea?

Bob a făcut un calcul rapid.

— Acum patruzeci și cinci de ani.

Brighty a vrut să fluiera, dar nu i-a ieșit, așa că s-a auzit un fel de pufăit.

Maria a adăugat:

— Brighty a fost căsătorită de cinci ori, Bob.

— Ce zici de asta? I-a întrebat Brighty pe Bob.

— Zic că te-ai căsătorit de câteva ori, a răspuns Bob.

— Îmi plac petrecerile mari, asta-i treaba, a zis Brighty.

Și așa alege o nuntă în loc de o înmormântare în orice zi a săptămânii, dacă n-ai nimic împotriva.

A pornit spre un rând de canapele desperecheate, lipite de peretele lung al Camerei Mari, s-a așezat, și-a lăsat capul pe spate și a închis ochii.

— Brighty, i-a zis Maria lui Bob.

Bob a observat că Chip nu mai era pe scaunul ei, ci stătea în picioare lângă ușa de la intrare, uitându-se la ea, dar fără să o vadă cu adevărat. I-a pomenit Mariei de mișcările lui Chip, iar femeia a oftat și l-a condus în colțul îndepărtat al Camerei Mari, unde o femeie încruntată, așezată la o masă pliantă pentru cărți de joc, lucra la un puzzle cu o mie de piese. Avea părul cărunt sârmos și murdar și purta o pereche de ochelari de citit peste ochelarii ei obișnuiți.

— Ea e Jill, a zis Maria. Jill este una dintre cei care nu locuiesc aici și vin doar în vizită. Jill, vrei să-l saluți pe noul nostru prieten, Bob? Mă întorc numaidecât.

Maria s-a scuzat și s-a dus să o aducă pe Chip de la ușă. Între timp, Jill se holba la Bob, care i-a zis:

— Bună.

Femeia nu a răspuns. Când Bob a întrebat-o ce face, ea și-a ridicat mâinile ca un medic care tocmai s-a spălat pe mâini înainte de o operație, cu degetele rășchirate.

— Nu-mi simt degetele mari, a zis ea.

— Doar acum nu le simți? a întrebat Bob.

Ea a clătinat din cap.

— M-am trezit în mijlocul nopții crezând că era cineva în cameră cu mine. „Hei!” am zis. „Hei!” Apoi mi-am dat seama de treaba cu degetele mari.

— Nu le simțeau.

— Nu le simțeam și nici acum nu le simt.

Și-a lăsat mâinile în poală.

— Ce crezi că înseamnă asta?

— Nu știu, a zis Bob. Cine era persoana din cameră?

— Oh, nimeni. Probabil că senzația aceea era doar un alt semn că ceva nu e în regulă cu mine.

Și-a înclinat capul, ca și când și-ar fi dat seama că se exprimase ciudat.

— Nu mă înțelege greșit, dar nu arăți a doctor, i-a zis lui Bob.

— Nu sunt doctor.

Jill se rezemă de spătarul scaunului.

— De ce pui întrebări despre sănătatea mea dacă nu ești doctor?

Bob nu știa cum să răspundă, așa că a decis să îndrepte conversația către puzzle:

— Cum va arăta după ce îl termini? a întrebat el, iar Jill a luat capacul cutiei de puzzle și l-a ridicat în dreptul chipului ei grav.

— Știi ce este? l-a întrebat pe Bob.

— Este o scenă de la strânsul recoltei.

Ea a clătinat din cap, ca și când ar fi spus că avea parțial dreptate.

— E despre *sentimentul pe care ți-l dă toamna*, a zis ea pe un ton explicativ.

— Care e acela?

— Nu știi?

— Nu sunt sigur că știu.

— *Sentimentul pe care ți-l dă toamna*, a spus Jill, este atunci când știi că urmează un lung amurg.

S-a uitat la el cu o expresie plină de înțeles. Pe lentila stângă a ochelarilor ei de citit era lipită o etichetă pe care scria: 3,99 dolari.

S-a reapucat de puzzle, căutând piese potrivite, ținându-și degetele mari amorțite în poziții ciudate, cu arătătorul și mijlociul îngălbenite de nicotină. Bob și-a luat rămas-bun și a plecat în căutarea Mariei, oprindu-se în fața unui avizier ticsit cu anunțuri, creații artistice și diverse informații. Unul dintre numeroasele flyere i-a atras atenția: centrul căuta voluntari. Maria s-a întors și l-a găsit pe Bob notându-și numărul Asociației Voluntarilor Americani în carnetul său de buzunar.

— Ce faci? l-a întrebat ea.

— Nu știu. Cred că sunt interesat.

— Ai mai fost voluntar până acum?

— Nu.

A ieșit din centru și i-a făcut semn lui Bob să o urmeze pe verandă. După ce ușa s-a închis în urma lor cu un clic, a spus:

— Dacă îmi permiți să fiu sinceră cu tine, te-aș încuraja să te gândești de două ori înainte de a te oferi voluntar. Îți spun asta atât pentru binele tău, cât și pentru al meu. Pentru că programul de voluntariat nu a fost altceva decât o corvoadă pentru centru. Ba chiar am rugat asociația să ne scoată din program pentru că toate persoanele pe care ni le-au trimis au fost mai degrabă problematice decât folositoare. Absolut toți vin aici plini de entuziasm pentru fapta bună pe care cred că o fac, dar niciunul nu rezistă o lună întreagă fiindcă realitatea situației este mai spinoasă decât pot înțelege. De exemplu, nu ți se va mulțumi niciodată; dar vei fi criticat, scrutat și insultat. Bărbații și femeile de aici sunt foarte sensibili față de situația în care se găsesc; e suficient să faci o aluzie cât de mică la ideea de caritate și răbufnesc, și nu prea pot spune că-i învinovățesc.

— Ei bine, a zis Bob.

— Nu vreau să sune ca o critică la adresa ta, personal, i-a spus Maria. Pari un om foarte de treabă.

S-a oprit și a făcut figura cuiva care abordează aceeași problemă dintr-un unghi nou.

— Pot să presupun că ești pensionar?

— Da.

— Cu ce te-ai ocupat înainte?

— Am fost bibliotecar.

— Cât timp ai lucrat ca bibliotecar?

— De la vârsta de douăzeci și doi de ani până la șaiszeci și șapte.

— Uneori, voluntarii vin la noi sperând că vor scăpa de propriile lor stări proaste, a zis Maria.

— Eu nu am o stare proastă, a răspuns Bob. Și nici nu aștept să mi se mulțumească.

Stratul de nori se subțiasse, iar cerul era luminat de nuanțe pastelate de roz, mov și o dâră de portocaliu. Bob privea culorile acelea când i-a venit o idee.

— Aș putea să le citesc.

— Cui să citești?

El a arătat spre clădirea centrului.

— Ce să le citești?

— Povești.

— Ce fel de povești?

— Povești care să-i amuze.

Maria a aprobat din cap, apoi a negat.

— Da, dar nu, a spus ea. Majoritatea celor de aici nu sunt cititori, Bob.

— Dar să și se citească este altceva, i-a zis el. Tuturor ne place să ni se spună o poveste.

— Bine, dar lor? a întreat ea.

Coborau scara înaltă de beton spre marginea cărării în zigzag. Maria a repetat că era convinsă că treaba cu cititul era o greșeală; dar Bob o cucerise cu îndrăzneala lui și a zis că era dispusă să îl lase să încerce. Când au ajuns la trotuar, i-a dat cartea ei de vizită și i-a spus:

— Spune-le celor de la asociație să mă sune și te vom plasa aici.

Bob i-a mulțumit și i-a strâns mâna, apoi a luat-o din loc. După ce parcursese jumătate de cvartal, s-a întors și a văzut că Maria îl privea.

— Cum ți s-a părut Jill? a strigat ea, iar Bob a făcut semn cu mâna că așa și așa.

Maria a zâmbit, s-a întors și a început să urce scările în pas alergător, ceea ce l-a surprins pe Bob; nu ar fi zis că este genul-care-urcă-scările-în-pas-alergător.

Bob a telefonat la Asociația Voluntarilor Americani a doua zi de dimineață. În decursul aceleiași săptămâni, a primit prin poștă un pachet – broșuri colorate cu imagini de seniori zâmbitori, oameni în scaune cu rotile radiind de bucurie. Textul îl felicita pentru alegerea de a da o mână de ajutor, însă exista o condiție: înainte de a fi acceptat, Bob trebuia să fie mai întâi aprobat de asociație. Sâmbătă dimineață a mers cu mașina la un magazin de pe Broadway unde se făceau poze de pașaport, legalizări și se luau amprente, acesta din urmă fiind motivul pentru care venise. Ampretele sale au fost trimise către ceea ce își imagina el ca fiind un oraș subteran al roboților, un buncăr plin de baze de date, unde lista cu răufăcători era păstrată sub un clopot de sticlă groasă. Acolo, cineva urma să îi verifice cazierul, căutând semne de cruzime ieșită din comun sau abateri de la morală. Nu se aștepta să fie vreo problemă și nu a fost, dar și-a amintit oarecum de momentele în care trecea prin bariera de la ieșirea din farmacie, întrebându-se dacă va suna alarma, chiar dacă nu furase nimic.

Bob nu excelase nici în bunătate, nici în răutate de-a lungul vieții sale. Ca mulți alții, ca majoritatea, a mers pe linia de mijloc, fără să se dea peste cap să facă rău celor care nu meritau, dar nici străduindu-se vreodată să-i ajute pe cei care ar fi avut nevoie. Atunci, de ce acum? Nici el nu știa sigur. În noaptea dinaintea primei sale vizite oficiale la

centru, visase că ajunge acolo și este întâmpinat în aceeași manieră zgomotoasă și glumeață în care fusese primit de bărbatul cu bereta cea mare. Scena în care era acceptat de grup era îmbătătoare, însă când Bob a pășit în centru a doua zi dimineață, nimeni nu l-a luat în seamă.

— Bună, a spus el, dar nimeni nu i-a aruncat nici măcar o privire și a înțeles că va trebui să depună un efort pentru a deveni vizibil, pentru a câștiga dreptul de a fi văzut de acești oameni, ceea ce i se părea cinstit și corect.

Bob a căutat-o pe Maria, care stătea și vorbea la telefon în micul ei birou dezordonat. Ea i-a făcut semn lui Bob spre capătul Camerei Mari și i-a urat succes ridicând degetul mare. În curând stătea pe un podium dinaintea unui public alcătuit din douăzeci de suflători. S-a prezentat pe scurt, vorbind atât despre el, cât și despre textul ales; cum prima sa apariție avea loc cu câteva zile înainte de Halloween, a hotărât să înceapă cu o povestire de Edgar Allan Poe, „Pisica neagră”. Lectura mergea destul de bine când, la pagina trei, stăpânul pisicii i-a scos acesteia ochiul cu un briceag și o treime din publicul firav al lui Bob a părăsit încăperea. La pagina patru, aceeași pisică nefericită a fost legată de gât și atârnată de un copac, ceea ce i-a făcut pe restul celor prezenți să se ridice și să plece. După ce încăperea s-a golit, un om de serviciu a intrat bombănind și a început să plieze scaunele și să le strângă într-un cărucior. Maria s-a apropiat de Bob cu o expresie care zicea clar: „ți-am spus eu”.

— Ți-am spus eu, a zis ea.

Bob a mers pe jos spre casă prin vremea rece de octombrie. Un șuvoi de frunze se rostogolea pe stradă, parcă târându-l spre casa lui de culoarea minții, locul în care i se desfășura viața, trecând prin timp, prin încăperi. Casa era

așezată într-o cotitură a unei străzi liniștite, care se înfunda la capăt, și era o alinare pentru el ori de câte ori dădea cu ochii de ea. Nu reflecta succesul lumesc, dar era bine făcută, mobilată confortabil și îngrijită cu atenție. Avea o sută de ani, iar mama sa o cumpăraseră de la bărbatul care o construise. Acesta orbise la bătrânețe și montase pe fiecare pereche interioară câte o bucată de frânghie marinărească groasă și aspră, trecută prin niște inele masive de alamă, așezate la nivelul taliei, ca să poată ajunge în bucătărie, în baie și în dormitor, să urce și să coboare scările, până la atelierul din pivniță. După ce primul proprietar a murit, iar casa și-a schimbat stăpânul, mama lui Bob nu a înlăturat frânghia, nu atât din motive estetice, cât mai degrabă din nepăsare. Iar după ce ea s-a stins și Bob a moștenit casa, a lăsat și el frânghia la locul ei. Era roasă din loc în loc și uneori se lovea cu șoldul de inele, dar îi plăcea să o aibă acolo pentru povestea ei, îi plăcea să o vadă, îi plăcea asprimea frânghiei când îi aluneca prin palmă.

A pus volumul de Poe cu coperte moi la locul său pe raft. Strângea cărți încă dinainte de adolescență, așa că acum jumătate din încăperi erau ticsite cu rafturi pline, iar coridoarele străjuite de teancuri ordonate. Connie, care fusese soția lui Bob, îl întreba uneori de ce citea atât de mult. Credea că Bob citea peste nivelul acceptat al plăcerii personale și se întreba dacă nu era un semn de diformitate spirituală sau emoțională. Bob era de părere că adevărata ei întrebare era: „De ce citești în loc să trăiești?”

Pe măsură ce ziua se scurgea și Bob re trăia experiența de la centru, a ajuns să-și dea seama că nu era vorba că-și luase sarcina prea în serios, ci că nu o luase suficient de în serios. Nici măcar nu citise textul înainte. O pisică este

torturată și spânzurată în primele pagini ale povestirii, și, ce să vezi, apariția lui nu se bucurase de succes! I-a telefonat Mariei, i-a explicat de ce dăduse greș și i-a spus că voia să încerce din nou. Maria a scos un oftat care suna a nu, dar apoi i-a zis:

— Da, bine, cum vrei.

Bob și-a petrecut următoarele șase zile pregătindu-și revenirea. A alcătuit un plan, o serie de povestiri legate între ele și de fragmente din opere mai lungi care, în viziunea lui, explorau aceeași temă; a scris, de asemenea, o introducere prin care își expunea punctul de vedere. S-a întrebat dacă nu investea prea mult timp în acest proiect, dar nu se putea opri. Și nici nu voia.

A dormit prost în noaptea de dinaintea celei de-a doua lecturi și a sosit la centru cu treizeci de minute mai devreme, găsindu-l pe omul de serviciu care bombănea din nou, în timp ce aranja scaunele. Bob a urcat pe podium, pregătindu-se, uitându-se peste texte; Maria s-a apropiat și a întrebat dacă s-ar putea uita la cărțile lui Bob. El i le-a dat, iar ea le-a cercetat una câte una.

— Comet este un nume rusesc? a întrebat ea.

— Nu.

— Dar cărțile astea sunt toate de ruși.

— Este adevărat.

Ea i-a înapoiat cărțile.

— Citești și autori care nu sunt ruși?

— Bineînțeles, a zis el. M-am gândit că ar putea fi amuzant pentru grup să încerce să identifice printre rânduri cultura și opiniile politice ascunse.

— Da, ar putea fi amuzant, a spus Maria, dar tonul ei sugera că nu credea nici pe departe asta.

I-a urat noroc și a plecat. Oamenii au început să apară; nu erau atât de mulți în public ca data trecută. Bob a început cu alocuțiunea pregătită, pe care o memorase.

— De ce să citim? De ce o facem, în fond? Eu de ce o fac? Este elementul evadării, care e suficient de real – este o alinare suficient de reală. Dar, totodată, citim și ca mod de a înfrunta caracterul aleatoriu al vieții noastre. Să citești o carte scrisă de o minte pătrunzătoare, empatică, înseamnă să vezi peisajul uman în toate amănunțele sale stranii, iar cititorul își spune: „Da, așa este. Doar că nu știam cum să o exprim.” Prin urmare, se creează o frățietate: nu suntem singuri. Uneori, vocea unui autor ne este familiară de la prima pagină, de la primul paragraf, chiar dacă autorul a trăit în altă țară, în alt secol.

Bob și-a ridicat teancul, plin de cărți scrise de autori ruși.

— Cum putem explica această familiaritate? Cred cu tărie că, în cea mai bună versiune a noastră, există o legătură care ne unește. Faptul că am citit toată viața mi-a confirmat acest lucru. Și acesta este sentimentul sau fenomenul pe care vreau să îl împărtășesc cu voi toți astăzi. Voi citi niște extrase din canonul rus. Vom începe cu Gogol – o alegere evidentă, dar evidentă cu temei. Limbajul este un pic formal, însă informația emoțională este, cred eu, la fel de relevantă ca întotdeauna.

Bob a citit „Mantaua”. A citit cu o voce clară și vioaie, și cu credința în frumusețea piezișă și umorul aspru al operei. Știa că putea ajunge la acești oameni, dacă ei s-ar abandona cuvintelor, dar înainte să parcurgă jumătate din text, deja începuseră să se foiască pe scaune. În curând au început să se adune, apoi s-au ridicat să plece. Când Bob a încheiat nuvela, singurii din încăpere erau Chip și omul de

serviciu care bodogănea, care se apucase deja de nefericita treabă de a plia scaunele și de a le așeza unele peste altele. Când bombănelile lui au devenit inteligibile, Bob a realizat că omul îl învinuia că îi dăduse de lucru degeaba. Bob și-a interzis să-și ceară scuze; și-a adunat cărțile și s-a pregătit să plece, oprindu-se să se uite la Chip care, abia acum a observat, dormea dusă. Ochelarii ei de soare erau strâmbi, iar el i-a îndreptat. A trecut pe lângă masa cea lungă din Camera Mare, populată cu cei care tocmai plecaseră de la lectura sa; stăteau unii lângă alții în tăcere sau șușotind sub neoanele care bâzâiau monoton, făcând rebusuri și completând careuri de Sudoku, decupând forme din hârtie cu foarfeci speciale.

Bob s-a dus să-și ia rămas-bun de la Maria, dar a văzut prin geamul ușii că vorbea din nou la telefon. A zăbovit o vreme, apoi a plecat brusc, îndreptându-se spre casă. Se simțea furios, o stare destul de neobișnuită pentru Bob; s-a trezit însă că își dorea să nu fi venit niciodată la centru. A început să plouă și și-a adăpostit cărțile sub haină, strâmbându-se sub picăturile de apă. Descuia ușa de la intrare când a auzit telefonul sunând. Bucătăria era neluminată, curată și ordonată în întunecimea zilei. Și-a pus cărțile pe blat și a ridicat receptorul din furca de pe perete.

— Ce s-a întâmplat?

— Nu s-a întâmplat nimic. Ai avut dreptate, așa că am plecat.

— Dar nu mi-ai spus că pleci.

— Vorbeai la telefon.

— Ai fi putut aștepta un minut.

— Am așteptat câteva minute.

— Ești îmbufnat? a întrebat Maria.

— Puțin, da.

— Bine, ce să zic, nu pot spune că nu o meriți și, după ce terminăm de vorbit, nu ai decât să te îmbufnezi cât vrei, dar poți să te abții o clipă? Pentru că am o idee. Vrei să mă ascuți?

— Ascult.

— Aș vrea să-ți propun să continui să vii aici, dar fără cărți.

— Să vin fără cărți.

— Lasă cărțile alea acasă, Bob!

— Și ce aș face acolo?

— Exact asta: ai fi aici.

— Aș fi acolo, dar făcând ce?

— Ai fi aici, stând prin preajmă. Majoritatea oamenilor de la centru sunt într-o stare de delăsare. Pe unii dintre ei nu-i deranjează asta sau nu o conștientizează; dar alții se tem sau sunt confuzi, sau furioși. Tu ești genul echilibrat, care ține frâiele, și cred că prezența ta ar putea fi utilă. Tocmai am vorbit la telefon cu un bărbat care vrea să ne arate niște scamatorii și să facă pe magicianul în fața noastră. Jumătate dintre cei de la centru au o formă sau alta de demență. Întreaga lume este deja o scamatorie și nu am de gând să le dau noi exemple de instabilitate. La cum văd eu lucrurile, acesta este punctul în care intervii tu.

A insistat ca Bob să vină în vizită săptămâna următoare, dar el a pretins că trebuie să se mai gândească, adoptând o atitudine distantă înainte de a închide. Însă, în realitate, era mișcat de felul în care Maria îi evaluase caracterul. Scopul funcțional care îi definise viața profesională fusese înlăturat odată cu pensionarea, însă acum acea latură calculată a personalității sale părea să renască. În dimineața

următoare, a sunat-o pe Maria ca să-i spună că era de acord cu programul propus și, în ziua stabilită, a sosit la centru fără cărți, așa cum i se ceruse.

Totuși, Bob nu era pe deplin sigur de ceea ce trebuia să facă.

— Mișcă-te prin cameră, socializează, i-a spus Maria. Întreabă pe cineva cum îl cheamă și apoi spune-i și tu numele tău. E ca la o petrecere cu cocktailuri, dar fără cocktailuri.

L-a împins ușor, cu un gest prietenesc, în Camera Mare, iar el a dat ocol mesei lungi, fluturând din mână spre oricine se uita la el, sperând să fie invitat să zăbovească. Dar nimeni nu avea chef să stea de vorbă cu el, așa că a continuat să se plimbe. La capătul încăperii, Jill stătea din nou la masa ei, concentrată pe un alt puzzle. Bob era pe punctul de a o saluta când privirea i-a căzut pe bărbatul din scaunul electric cu roțile, cu bereta lui mare, așezat în colțul opus, sub un televizor pus pe perete. Bob a ales să meargă spre el, considerând că era cea mai promițătoare opțiune. Și-a tras un scaun și s-a așezat lângă bărbatul care urmărea un meci de tenis la simplu masculin. Profitând de faptul că acesta era captivat de joc, Bob l-a studiat atent. Figura îi era de o urâțenie izbitoare: pielea cărnoasă îi era presărată cu pete mov-albăstrui, dându-i un aspect bolnăvicios, ca și când ar fi fost otrăvit. Nasul mare, borcănat, era distrus de capilare sparte. Nu avea nici sprâncene, nici gene, iar albul ochilor era de un roz care bătea în roșiatic. Toate aceste trăsături alcătuiau imaginea unui bărbat cu obiceiuri nesănătoase și un apetit demn de Gargantua, ce păruseră să-l domine ani de-a rândul. Dar avea totodată o vioiciune care trăda o forță

vitală sfidătoare; ceva asemănător cu bucuria, însă care suferise o mutație.

În scurt timp, o asistentă medicală cu un ecuson pe care scria NANCY și un lăntșor cu cruciuliță de aur s-a apropiat împingând un cărucior.

— E timpul pentru gustare, băieți, a spus ea.

Pe cărucior se aflau patru rânduri de grămăjoare rotunde, câte zece pe fiecare rând – jumătate dintre ele erau alburii și pufoase, iar cealaltă jumătate aveau o culoare maro-închis, semănând cu niște creiere miniaturale.

— Și ce avem aici? a întrebat bărbatul cu bereta mare.

— Bile din unt de arahide și bile din stafide.

— Care sunt care, mai exact?

— Bilele din unt de arahide sunt din unt de arahide sub formă de bilă și acoperit cu fulgi de nucă de cocos. Bilele din stafide sunt doar stafide amestecate și puse laolaltă.

— Și cine le-a meșterit?

— Eu.

— Pot să presupun că ai purtat mănuși?

Asistenta Nancy s-a uitat la Bob vlăguită, ca și când ar fi căutat un martor. S-a luminat când și-a dat seama că nu îl mai întâlnește.

— Ești nou? a întrebat ea.

— Da, bună, am fost trimis aici de asociația de voluntari.

Expresia de pe chipul asistentei a devenit brusc rece. Și-a tras căruciorul mai aproape, îndepărtându-se de Bob.

— Îmi pare rău, dar gustările nu sunt pentru voluntari.

— Oh, e-n regulă, i-a spus Bob.

Nu dorise nicidecum să se atingă de gustări. Dar ea a rămas prudentă, ca și când Bob ar fi putut să se repeadă și

să înhațe una dintre bile, când nu era atentă. Bărbatul cu bereta mare își pusese ochelarii de citit și privea acum căruciorul cu capul pe spate.

— E penurie de hrană în cămară? a întrebat el. Pentru că mi se pare că astea sunt niște gustări de rahat.

— Da, chiar este penurie. Și dacă crezi că e distractiv să încropești un meniu hrănitor și sănătos din ce avem acolo, atunci fă-mi un favor și mai gândește-te o dată. De asemenea, cred că ți-am spus deja ce cred despre limbajul tău, nu-i așa?

— Mi-ai spus, da, dar trebuie să fi uitat.

Și-a scos ochelarii de citit.

— Nu-mi ajung nici pe-o măsea, Nance. Câte pot să iau?

— Câte vrei?

— Câte pot să iau?

— Poți să iei două.

— Două din fiecare?

Asistenta Nancy s-a uitat peste umăr și înapoi la el, a înclinat din cap discret, și bărbatul cu bereta mare a ridicat patru bile de pe cărucior, așezându-le una câte una în șir, de-a lungul antebrațului său lat. Asistenta Nancy a plecat cu căruciorul, iar bărbatul a început să-și devoreze gustarea rapid și metodic, mestecând și înghițind în tăcere, cu privirea pierdută în gol. După ce a terminat, s-a liniștit; și-a șters firimiturile din palmă și i-a întins mâna lui Bob.

— Linus Webster.

L-a întrebat pe Bob cum îl cheamă, iar acesta i-a răspuns.

— Bob Cosmic? Cu ce te ocupi? Lucrezi în industria divertismentului?

Bob tocmai își repeta numele când Linus a fost distras de televizor și a început să fluture mâna, cerând liniște. Pe ecran, patru jucătoare de tenis intrau pe teren. Linus a apăsât pe telecomandă, dând volumul din ce în ce mai tare – mult mai mult decât ar fi fost necesar. Jocul a început. Zgomotul pe care îl făceau jucătoarele umplea spațiul centrului, icnete sincere ale efortului fizic depus, care erau tot odată, în orice alt context, obscene. Jill se răsucise cu totul pe scaunul ei, încruntându-se spre Linus.

— Iar o face! a strigat ea.

Bob i-a surprins privirea lui Jill și i-a făcut cu mâna; ea s-a holbat în gol. Pe deasupra sonorului televizorului, el a întrebat:

— Ce-ți mai fac degetele mari?

Jill a tresărit.

— Dar ale tale? a ripostat ea.

Bob a clătinat din cap și i-a explicat:

— Degetele mari. Ultima dată când am fost aici nu le simțeai, îți amintești?

O licărire de satisfacție i-a apărut pe chip când și-a dat seama că el își amintea de asta.

— Oh, da, a zis ea, apoi s-a întors înapoi spre perete, reapucându-se de puzzle-ul ei.

Între timp, Linus își lăsase capul pe spătarul scaunului cu roțile și își savura experiența audio, până când asistenta Nancy s-a apropiat, i-a smuls telecomanda din mână și a oprit sonorul. Respira sacadat, privindu-l furioasă pe Linus.

— Ar trebui să-ți fie rușine, a zis ea.

Linus a întrebat:

— Dacă Dumnezeu nu ar fi vrut să ne bucurăm de gemetele altora, atunci de ce le-ar fi inventat?

— Bine, ghici ce? Tocmai ți-a fost anulat dreptul de a te uita la televizor pentru douăzeci și patru de ore. Poate că ar fi mai bine să te duci în camera ta, să te odihnești puțin și să reflectezi la comportamentul tău.

— Cred că am reflectat destul pentru o viață întreagă, a spus Linus. Dar partea cu odihna sună bine.

Linus i-a făcut cu ochiul lui Bob și și-a pus scaunul în mișcare, dispărând. Din pereții clădirii se auzea un zăngănit înfundat; un lift rablagit care ducea rezidenții în camerele de la etajul unu și doi. Asistenta Nancy a spus:

— Nu ar trebui să-l încurajezi.

Și Nancy și-a tras un scaun și a început să schimbe canalele. S-a oprit la un program religios, iar Bob s-a îndepărtat de televizor, gândindu-se să-și mai încerce norocul o dată la masa lungă.

S-a așezat și a început să-i întrebe pe cei din jur ce mai fac. Răspunsurile au venit sub forma unor mormăituri indistincte, mai degrabă decât cuvinte articulate; dar poziția generală, din câte își putea da seama Bob, era una de dezamăgire discretă: lucrurile nu mergeau rău, era adevărat, însă nimeni nu putea pretinde nici că mergeau bine. Chip stătea vizavi de el și părea că-l privește direct, însă, îmbrăcată în costumația ei obișnuită, era greu de spus dacă îl observa cu adevărat. Bob i-a făcut un semn cu mâna; ea nu a reacționat.

În mijlocul mesei se afla o cutie cu foarfeci pentru lucru manual și bucăți de hârtie disparate. Amintindu-și de vremea când lucra la bibliotecă, când uneori îi revenea sarcina de a

amuza grupuri de copii, Bob a luat o foaie de hârtie roșie, a netezit-o și a împăturit-o iar și iar, până a căpătat o formă de acordeon. Lucra cu o combinație de lejeritate și grijă care a stârnit curiozitatea unora dintre vecinii lui; când a luat o foarfecă și a început să taie hârtia împăturită, fuseseră cu toții captivați de mister, întrebându-se ce pune la cale nou-venitul. Când în cele din urmă a despăturit hârtia și a scos la iveală un lanț de figurine ca niște păpuși care se țineau de mâini, a văzut că tentativa lui de a le atrage atenția a reușit: îi surprinsese. Unii i-au cerut instrucțiuni ca să-și poată confecționa singuri lanțurile de hârtie, iar Bob le-a ținut o scurtă lecție demonstrativă. Deși interesul grupului s-a stins repede, Bob a simțit că reușise să stabilească un prim contact.

Brighty traversa încăperea cu o energie care lui Bob i s-a părut a fi un amestec între hotărâre și grabă.

— Bună, Brighty, a spus el.

Când l-a văzut, Brighty și-a schimbat direcția și s-a îndreptat direct spre el. L-a prins de mână și a spus:

— Și când te gândești că obișnuiam să refuz câte un dans.

— Oh? a zis Bob.

Ea a adoptat o expresie cochetă, ducându-și o țigară imaginară la buze:

— O să rămân pe scaun la dansul acesta, mulțumesc.

A făcut un gest ca și cum ar fi aruncat țigara imaginară și a clătinat din cap, amuzată să-și amintească de ea însăși.

— Ce Dumnezeu era în capul meu?

— Îți urmai gusturile și capriciile, a răspuns Bob.

— Gusturile și capriciile, îmi spune el.